

FÜGGETLEN LAPOK

1867. 27-ik szám.

Szombat, nov. 30.

Előfizetési ár: egész évre 12 frt, felévre 6 frt, negyedévre 3 frt.
 Beiratási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., félyegdíj minden beiratásért
 30 kr. — A „nyilt-ter”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Megjelennek minden kedden, csütörtökön és szombaton.

Az előfizetési pászok s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-
 hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18 sz. a.)
 intézendők. — Bérmentes levelek el nem fogadtnak.

Pest, november 29.

Előttünk fekszik s alább egész szöve-
 gében olvasható a Pesten levő rom. katho-
 likus erdélyi képviselők nyilatkozványa.

Az erdélyi kath. status ugyan is jövő év
 jan. 5-kére összehívott az erdélyi püspök
 önmaga által s ennek alkalmából szólalnak
 fel az itt elfoglalt erdélyi képviselők irányt
 mutatva kath. földieknek azon nagy feladat
 teljesítéséhez, mely azokra vár.

Nagy és nevezetes esemény ez, mert első
 indulása a kath. felekezeti működésnek, első
 próbatéte az önálló kath. tevékenységnek.

A felszólaló erdélyi képviselők mélyen
 látszhatnak áthatva lenni nemcsak az ese-
 mény fontosságától, de annak érzetétől is,
 hogy földiek e részbeni első eljárása nem
 maradhat nagy behatás nélkül a királyhá-
 gón inneni kath. mozgalmakra is.

S szóznak mély kath. érzellemmel, buzgó
 egyszerűséggel, ajánlva az egyetértést, buz-
 galmat s gyakorlati tapintatot, mert „az
 ellenkező mindent tönkre tenne.”

Mi annyival őszintébben üdvözöljük
 a tiszta érzelmi meleg nyilatkozatot, mert
 aláírói a politikai pártok különböző oldalai-
 ról vannak s nemes példáját nyújtják ebben
 annak, hogy hol vallásuk szent ügye forog
 szóban, ott elnémulnak közöttük a politikai
 szakadások oszlásai s ők ebben egyetiek s
 egyetértők, kik csak a béke s szeretet ne-
 vében szóznak.

Pirulniuk kellene, ha e példát, mely
 méltán megragad, mi a határhegyeken innen
 követni nem tudnók.

Legyenek e felszólalásért magasztalva
 az erdélyi képviselők. Ők ebben a magyar
 kath. ügynek is mérhetlen szolgálatot tettek.

Első önkényes s önálló nyilatkozata ez
 kath. világiaknak a kath. autonomia ügyé-
 ben. Megnyugtatólag és buzdítólag hat ez
 nálunk azon kedélyekre is, kik az egyházi
 s világi elemek politikai pártállásából aggá-
 lyokat ápolnak kebleikben.

Szeretjük hinni s önkényesen megér-
 tendik, s megfélemlenek azon reményeknek,
 melyet társaik eljárásuk iránt táplálnak, s
 mire mi feszült figyelemmel tekintünk ismét-
 telten mondva, hogy az ott, itteni ügyfejlé-
 désünkre sem maradhat mély behatás
 nélkül.

S a mint e felszólalás nem csekély remé-
 nyek záloga nekünk, úgy örvendetes azon
 teljesen kielégítő egészen korszerű összeál-
 lítás is, melynek alapján az erdélyi kath.
 Status egyeteme most egybehívott.

Ez alap oly szabadelvű, mely minden
 igényeket túlhalad.

Erdély politikailag egy fejedelemiség.
 Vallásilag egy püspökség, egyház-megye.
 A katolikus status egybeállításánál az első
 minőség sem volt mellőzhető. Természetesen
 nálunk az egyházmege egyszerűbb köz-
 ponti közeget követel, de az alap melyen az
 nyugoszik a képviselők — a fő dolog.

E részben is a szoros unió végrehajtása
 vár reánk, s ezt nem feledték a felszólaló
 képviselők.

Ők vallásilag erdélyi megyét neveznek
 meg, és állandóságot úgy ígérnek az intéz-
 ménynek, ha ez Magyarország többi püs-
 pökségeiben is létrejövend.

Ez a mi óhajtatunk is, kik szerencsés-
 neknek érezzük magunkat működésünk má-
 sik havának végén örvendetes indulást látni
 s életre ébredni azon ügyet, melynek elő-
 idézésére s létrehozására valamint áldás-
 hozó kifejtésére, munkásságunk egész erejét
 szenteltük.

Nyilatkozata

az erdélyi püspöki megyéhez tartozó
 r. kath. országgyűlési képviselőknek.

Az erdélyi r. katolikus püspöki megye au-
 tonomiája helyreállított, és a vallás és köz-
 oktatási ügyi miniszter ő nagyméltósága által szept-
 ember 12-éről tett felhívás következtében püs-
 pöktink a status gyűlést jövő január 5-kére öss-
 zehívta.

Nem új ezen institutio egyházunkban, külön-
 sen magyar hazánkban. Első királyaink idejétől
 fogva a multban folytonosan nyomaira találunk,
 hogy az egyház anyagi ügyei felett egyháziak és
 világiak közösen tanácskoztak, s azokat kölcsönös
 egyetértéssel mozdították elő.

Az erdélyi püspöki megyét illetőleg, az önáló-
 ságot és a status gyűlést, nemzeti fejedelmink
 korában kelt országos törvény biztosította; foly-
 tonos gyakorlatában voltak elődeink egészen
 1772-ig, mikor összes alapítványok kezelése az öt
 évvel azelőtt felállított fő kormányászéki katolika
 commissióra bízott, melynek katáskörébe rendel-
 tettek 1775-ben az egyházi és iskolai ügyek ál-
 talában.

A dicasterialis rendszer, a mindent e hatalom
 alá központosítani törekvő akkori kormány kifor-
 gatta meggyökereket mind világi mind egyházi
 tagjait önállóságából kifolyó rendelkezési jog-
 gából.

1848-ban autonomiánk visszaállítása felett
 Magyarország püspöki kara tanácskozott és kérel-
 mezett.

1866-ban január 10-én az erdélyi katolikus
 status gyűlése ezen püspöki megyét illetőleg, a
 legalaposabb előterjesztéssel folyamodott püspöké-
 vel egyetértelmileg.

Mi ezen megyéhez tartozó képviselők, csak azt
 tettük, midőn ezen folyamodását statusunknak
 elintéztetni kértük a vallás és közoktatási minisz-
 ter ő nagyméltóságához folyó évi június 20-án
 beadott kérvényünkben, a mit az erdélyi status-
 gyűlés által oly helyes alapon és érdemteljesen

megkezdett ügy előmozdítására kötelességünknek
 ismertünk.

De mitán alig hiszünk, hogy ezen status-
 gyűlésben országgyűlési képviselői elfoglaltá-
 saink miatt mindnyájan részt vehessünk, ezennel
 némely nézeteinket közöljük meggyökereink
 Nagyszerű az eszme, mely most meggyökereink
 ismét életbe lép. Figyelemmel kísérik fejlődését és
 hatását nem csupán magyar hazánkban, de a kül-
 föld, jelesen Franciaország és Belgium katolikus
 notabilitásai.

Panaszkodunk és méltán, hogy a világi rend
 merőben ki van zárva az alapítványaink, iskoláink
 feletti rendelkezésből, és egyházunk közügyeiben
 részvétből.

Panaszkodunk, hogy a közönbösség egyhá-
 zunk és iskoláink ügyei iránt a világi rendnél el-
 terjedt; mert mindent a kormány rendezett, ren-
 delt, intézett el.

Panaszkodunk, hogy alapítványaink vesznek
 el, nem az alapítók céljai szerint kezeltetnek, fun-
 dációk reducáltak, iskoláink, növeldeink és táp-
 intézeteink dolga roszul megy.

Ime ki van nyitva a pálya, melyen bebizo-
 nyíthatjuk, hogy tudjuk és akarjuk a mult hi-
 báit helyrehozni, és jobbat tenni, mint eddig
 tették.

Az erdélyi egyháziak és világiak közül tehát
 senki ezen ügy iránt közönbös nem maradhat;
 sietni kell mindenkinek, ki akar saját személyé-
 ben, akár választottja által részt venni jogosítva
 van, ezt teljes erélyvel felkarolni.

Sem egyes személy vagy személyek iránti
 rokonszenv nem vezethet, sem ellenszenv le nem
 hűthet bárkit. Az ügy nagysága, és nagy hor-
 derejű fontossága kell, hogy mindnyájunkat buz-
 dítson.

Status-gyűlésünk összehívott: mi azt óhaj-
 tjuk, hogy e gyűlés szelleme és folyama esendes és
 gyakorlati legyen, mely nem csupán az ellenörkő-
 dés kérdéseit fejtsse meg, hanem ily fontos ügye-
 neknek és vagyonaiknak igazgatását — ő Felsőge
 legfelsőbb kegyuri és főfelügyelői jogainak csorbi-
 tása nélkül — a katolikus status kezébe gyakor-
 latilag is szerezze vissza.

Magyarország érsekei és püspökei tanácskoz-
 nak ezen intézvénynek hazánk minden püspöki
 megyéiben általánossá tétele felett: mi az erdélyi
 megyében leszünk az elsők, kiknek példánk-
 kal ki kell mutatni, hogy a segély, mit a világi
 rendtől iskoláinkra, alapítványainkra és egyhá-
 zunk közügyeire nézve várnak, nem lesz hiu
 ábránd, hanem valóság.

Hogy a statusgyűlés nem egyháziak és vilá-
 giak egymás elleni küzd homokja, hanem — mikép
 valóságos eszméjét hozza magával — közös és egyet-
 értő munkásság az egyház és a nevelés szent
 ügyének előmozdítására.

Status-gyűlésünk az 1848-ban tett és az 1866-
 ki január 10-ki jegyzőkönyvben körülírt szerkezet
 szerint rendeltetett összehívatni.

Ennélfogva tagjai közt vannak mind az egy-
 házi, mind a világi rendből dignitariusak, patro-
 nusok és képviselők.

Ez utóbbiak közül tartoznak: a középtanodák

ból egy-egy képviselő, a több mind öt ezer r. ka-
 tholikus számláló városokból és helyeségből
 egy-egy képviselő, Kolozsvár részéről három kép-
 viselő: mindenik esperességből egy, az odatarozó
 papság által választott egyházi képviselő, és a
 világi választók által, kik az egyes parochiak ál-
 tal választottak meg, megválasztott két-két világi
 képviselő.

E képviselők megválasztása legfontosabb.

Mi azt hiszünk, az ügy iránt buzgó, de hig-
 gadt, és a feladat gyakorlati átvitelét óhajtó és
 tudó képviselőkre van szükség.

Az egyetértés, ügy-buzgalom, és gyakorlati
 tapintat fogja megszűlni az eredményeket, melye-
 ket e gyűléstől mindnyájan reméltünk, a melyek-
 nek létrejövét lét oly hosszú éveken keresztül óhaj-
 tottuk, és a miért parlamentarizmus kormányunk azt
 megadta.

Az ellenkező mindent tönkre tenne. Állandó-
 ságra ez intézvény erdélyi megyénkben úgy szá-
 mithat biztosan, ha Magyarország többi püs-
 pökségeiben is létrejövend.

Pest, nov. 23. 1867.

Gál János, gr. Wass Samu, Kéthely József,
 Tolnay Gábor, Széles Dénes, Geecz János, gr.
 Kálnoky Pál, gr. Lázár Kálmán, Gajgázó Salamon,
 Makray László, Antalffy Károly, Fejér János, Be-
 tegh Kelemen, Boér János, Lázár Dénes, Thury
 Gergely, ifj. b. Huszár Károly, Simay Gergely, b.
 Szentkereszti Zsigmond.

A csatornázás Magyarországon.

III.

Elmondottuk korábbi fejtegetéseinkben,
 a tiszakörösi csatorna körülbelől az elő-
 leges költségvetések szerint mibe kerül-
 hetne s kimutatni igyekeztünk, miszerint
 egyetlen év, többszörösen kifizeti a befekte-
 tett összes költségeket.

Valódi nemzeti bűn, ha „fajtánk böl-
 cesőjének,” a Tiszavölgynek, ezen élet-
 kérdéssel még tovább habozunk.

Ki lesz felelős a mulasztások káraiért,
 ki felel róla, ha egy új aszáltyos év tizszeres
 pusztítást tesz ismét, mint mibe a csatorna
 kerülne?

De a csatorna-kiépítésnél, az állam kor-
 mánya által csak közvetítő szerepet visz.
 Minden költségelést az illető érdekeltéken
 megveheti, s mégis nagy jótéményt tett.
 A csatorna nem vaspálya, hol az állam-
 nak közvetett nagy nyeresémei kárpótol-
 ják az államot az évi kamatbiztosítások
 terheiért.

A csatornázás igen szerencsés beruhá-
 zás, mert nyeresémei az egyes birtokosra
 oly mérvben hárulnak, hogy a nyeresémei
 aránylag csekély részéből, könnyen viselik
 a terheket.

Az államkormány ebben csak vezető le-
 het, de kell is, hogy legyen.

Mai fejtegetésünk tárgyaül épen azt tűz-
 tük ki: kimutatni, miképen a csatornázási

a katolikus intézeteknél, amaz pedig a protestans
 intézeteknél ápolatik.)

Ezen önceslekvőségűnél semmi sem becselebb
 a tanodában, azzal a tanítvány saját erejéből vesz
 valamiről tudomást és készíti belőle magának tu-
 dományt, és ez a legkisebb elemektől kezdve, mil-
 lió lépésekön át fokozható — természetesen a
 készítés alatt nem értvén a szótárak felállítását.

Az elemi tanuló helyes készülésére értelmes
 vezetés igényelhetik.

A legelső osztályokban néhány órát arra
 kell szentelni, hogy a tanuló az adott tárgy érte-
 ményét fölfogni tanulja; az első feladványokra
 végig velők együtt kell készülni.

Ezen mód a következő osztályban bizonyos
 választással folytatandó.

Az első gymnasiumi osztályban ugyanis a
 tanárnak már előre meg kell jegyezni, mi okozhat
 tárgyi vagy nyelvezeti nehézségeket.

Ezzel már megtörtént az értelmezés fele.

Ezen módon nagy könnyebbítés történt a jegy-
 zettekkel kísért, értelmes készületekre igen alkal-
 mas tanodai könyvek készítése által.

Ez az értelmes virága. A tanítvány továbbá
 már a készülésnél a lehetőség jó fordítás után tö-
 rekdedjek, ne készítsen azonban elolvasandó írás-
 beli fordítás; mert a fordítás a tanodában együt-
 tal beszédkörnyezetben is legyen; a tanítványnak
 elmékednie kelle róla és folyó fordítást írásbeli
 feljegyzés nélkül úgy, amint ő azt értette, kell
 adnia. (Minden eszköz felhasználandó a tanít-
 ványok nyelvkészsége előmozdítására, p. o. könnyű
 kis gyakorlatok folytatolagos fordítása által, mely-
 nél nem kell megengednünk, hogy a tanuló ötször
 vagy hatszor neki kezdjen.)

TÁRCZA.

Tanulmányok a gymnasiumi ügy körül.

Ezen módnál semmivel sem jobb a csacsakaság,
 melylyel ismét a tanítványok agyon beszéltetnek.
 Más hiba továbbá, ha a tanár beszélőtehetség hiá-
 ban, vagy szórakozottsági hajlamból nem tudja
 gondolatait rendezni; beszéde csupa kapkodás.

Mindezen hibák orvosolhatók, különösen az
 utóbbi pontos készítés által, mely a dolgot oly rö-
 vidén és egyszerűen, amint csak lehet, tünteti fel.
 Továbbá bírja tökéletesen a tanár azon nyelvet,
 nálunk a magyart, melyen előad, és gondosan ke-
 rülje a tájszólásokat.

Nem szabad azonban egészen könnyűszerűleg
 sem beszélnie, különben csökkenti a hatást.

A mondottak inkább a közvetlenség és a be-
 hatottság jellegét viselik magukon.

A tanár azonban tudjon is helyesen kérdezni,
 azaz: kérdése legyenek 1) tárgyilag helyesek,
 vagyis határozottak, nem szabad p. o. így kérdez-
 nie: Mi volt Homér? mely igék vonzanak szenvedő
 esetet? 2) nyelvtanilag hibátlanok, nem kérdezheti
 p. o. mit tett Vörösmarty a magyaryelnyelvtől? „újja-
 perentette.” Hová vette ekkor Marius a fegyvere-
 ket? „kezébe.” Mi a szolgál ura iránt? „hű.” —
 Vagy: lelkesen ment a ciberek? — „ellen.” 3)
 szellemileg lelkesítő; ez a tehetség dolga.

Néha a közvéleménnyel egészen ellenkező
 (paradox) kérdéseket is kell adni.

Vannak ellenben nagy visszaélések is, melyek
 a szellemi inger helyett épen az ellenkezőt szülik;

ha p. o. a tanár elég kényelmes a kérdést minden
 mondat nélkül így tenni fel: *Ἡλιγάδω? οὐλομένη?*
 A kérdéseket továbbá a tanítványok tehetségei,
 szorgalma, ismeretei szerint alkalmaztatva osztá-
 ki; nem szabad azonban ebben sem szórászhaso-
 gától eljánni, nehogy a nem kértettek azt gon-
 dolhassák, hogy az adott kérdés nem illeti őket;
 sőt inkább azon véleményben legyenek, hogy a
 tanár által tett kérdés mindnyájuknak szól.

Adjon tehát néha a legjobb tanulóknak is könnyű
 kérdéseket, de ekkor a lehetőség tökéletes felelet
 követeljen tőle, és így megfordítva járjon el a
 gyenge tanulóval.

A kérdések viszont minden tanítvány által
 érthetők legyenek, miről a tanárnak a körülmé-
 nyek szerint meg kell győződnie.

Helytelen azon eljárás, mely szerint a tanár
 egész padok kihagyásával pusztán a legjobbba-
 kal foglalkozik.

Nem tanár az, ki ezt teszi; nyújtson segélyt
 ott, hol, az legszilkségesebb; és nem szabad a vele
 tanítványként szemkötőtől megvetnie, legke-
 vésőbb a leggyengébbeket; nem az egészségese-
 nek, hanem a betegnek van szüksége orvosra.

Még sokkal utálatosabb azonban, ha a tanár
 csak kedvenceivel társol, — ez valódi önzés a
 tanártól.

Gonosz szívről vagy izetlenségről tanuskodik
 végre az, ha a tanár korlátozott eszt tanítványait
 nyomorult élcz alkalmazhatása végett, elbolon-
 ditja.

De a tanulók feleletei szigoruan ellenörizendők;
 rendkívül nehéz ily ellenörkődések által
 végre jó és becsületes feleleteket kikényszeríteni.

A tanár ne túrjön határozatlan feleleteket
 p. o. mikor áll quin? „Tagadó kifejezések után;”

vagy: ezen mondatban, *καλὸς τὸ σῶμα*, mily szen-
 vedő eset van? „A görög szenvedő eset.”

Ez tiszta esztelenség. Továbbá a felelet szoros
 kapcsolatot képezzen a kérdés mondatstruktúrával,
 p. o. nem kell túrni, hogy a tanuló minden feleletet
 „ha” feltételes szószókkal kezdjen.

Ez könnyven van ugyan mondva, de az alaki-
 lag és tárgyilag helyes feleletekre szoktatás a leg-
 nehezebb, mi az oktatásban előfordul.

Ezen nehezégek oka abban rejlik, hogy a tanár,
 ha éber előadást akar tartani, sok kérdést adni és
 sok feleletet hallani kénytelen; hiányzik továbbá
 arra az idő, hogy a helytelen feleletek mindig ma-
 gától a tanítványtól igazittassanak ki, de a tanít-
 vány jó feleletére sem szabad sokáig várakozni,
 mivel az a többiekre nézve kínos.

Elhamarkodás és titelmetlenség sem ér sem-
 mit; türelemre és igen nagy megszokásra van a
 tanárnak szüksége.

Ezen tekintetben bármely intézet tanárainak
 hü buzgama és bennső társulása szükséges; mert
 különben az utód elrontja azon sikert, melyet
 a megelőző tanár gondos hájval elért; az egyes
 tanár itt felelte keveset végez.

De a tanítványoknak cselekvőségét a készil-
 lésnél és ismétlésnél vezetni is kell.

Sokat vitatkoztak a felett, az oktatás e két
 módja közül melyikre kell a fösúlyt fektetni.

Azok, kik mindenk előtt a tanítványok ön-
 cselekvőségére törekednek és a gondolkodás, úgy
 mint a cselekvés önállóságát tűzik ezéül, főleg a
 készülett fogják hangsúlyozni, ezek táborába tar-
 tozom én is; de ki tanítványai fejében a közölt
 tudásból csak nagy tömeget akar tudni és így
 azok önceslekvőségét visszahuzza, azok az ismétlés
 mellett vannak. (Ez tudomászerűleg leginkább a

Adva Tartva
 85.50 89.—
 114.65 115.—
 103.— 103.50
 94.50 95.—
 91.50 92.—
 ————
 98.— 99.—
 ————
 85.— 85.50
 81.— 81.50
 97.50 98.50
 ————
 101.65 101.90
 121.90 122.20
 48.45 48.45
 5.80 5.81
 10.03 10.08
 180.— 181.—
 120.25 120.25

munkánál az állam csak közvetítő és előlegező lehet, s minden költségei igen könnyen megtéríthetők, ha nem is mindjárt első éveken, de később bizonyosan.

Ezélra miután a felvett csatornavonal kiépítésének költségeit a kiszámítások szerint 8 millió pénzre vettük, s itt sokat mondtunk, 7 1/2% a kamattal kellene a csatornának évenként fedezni 600.000 frt. kamatot.

Ezen kiszámítási alapon indulva vizsgáljuk: mi lehetne ezen csatornának évi jövedelme?

Ezen csatornának háromféle jövedelme lenne kiválónál, u. m.:

- a) a hajózás díja; —
- b) a felesleg vízerő bére; —
- c) az öntözési díjak. Lássuk külön mindenikét.

I. A hajózás jövedelmeinek kiszámításánál alig választhatunk tájékozásul használhatóbb alapot, mint a Ferenc-csatorna adatait.

Ezen csatorna forgalma 1860—1861. évben, noha víz állása huzamos ideig eséklye vala, mintegy 4.800.000 mázsát mutatott. T. i. 3.089.419 mérő gabnát, és 2.368.675 mázsá másféle árukat. Tehetjük ennél fogva ezen új csatorna évi forgalmát is 5 millió mázsára.

A ferenc-csatorna árszabályzata szerint ezen forgalom után következő jövedelem áll elő:

5 millió mázsá 1/3 kr. bér mellett	
16 1/2 mfre tesz	272,250 frt.
hajóber ezen forgalomra	50,000 „
ugynevezett peage s partbérek	30,000 „

összes jövedelem 352.250 frt.

Ha már most számba vesszük, miszerint a Ferenc-csatorna épen azon szakban legvízszegényebb, mikor a legelőnkebb forgalomra volna szükség, ellenben a tiszakörösi csatorna állandó 6 lábnyi hajózási vízzel lenne ellátva; továbbá ha számba vesszük az egész felvidék tűz és építési roppant anyagforgalmát s azon termelési gazdagságot, melyet a csatorna teremt és szállít, elfogjuk hinni, miszerint mi a Ferenc-csatorna adataiban a legesékélyebb kulesot vettük használatba.

II. A kidolgozott tervben a csatorna 1000 lóerőt képviselő felesleg vízről rendelkezik. Ha már most a Tértföldön, hol tűzanyag hiányzik, más hajtóerő nincs, egy lóerő évi hasznóbérét: malmokra, gépekre stb. 100 frta számítják, igen olcsó erőt adnánk a közhasználatnak. 1000 lóerőnek évi ára volna mint a jövedelem másik ága s tenne évenként 100.000 ftot.

III. Az öntözési terület minimumát végük kiterjedésben csak 300.000 cat. holdra, holott az öntözési tér dimenziói az alföldön egyedül és könnyen 5—600.000 cat. holdra is vihető. Ha egy catast. hold évenként az öntözésért 1 frtot fizet, mi esékélyesség ez, ha 8—10 mázsá silány széna helyett legalább 80 mázsát nyerhet.

De ha az olaszországi minimál-árakat vesszük köblábankint 130 ftot számítunk, a közép vízmennyiség szerint 455.000 évi jövedelmet mutat ki.

Ezeket összeszámítva, s nem figyelve az apróbb jövedelmekre, minő kenderázató helyek, halastók, fűrésztési helyiségek, mégis évi bruttó 750—900.000 frt jövedelem mutatkozik, mit futólágoosan csak azért kísérletünk meg kimutatni, hogy meggyőződést szerezzünk, miszerint a csatornának az állam minden áldozata nélkül kiépíthetők, s mit eleinte előlegez, az később visszafizelhető, sőt biztosan vissza is kerül.

Hátra van, hogy ezen csatorna-építés közelebbi fátumairól s az ország ipari viszonyaira kiható következeiseiről némieket elmondjunk meg.

Kereskedésünk keleten.

Egy futólágo pillantás Európa téképére elég hazánk kereskedelmi jelentőségének felismerésére. Ugyszólván Európa közepén vagyunk, körülvéve különféle népekkel. E népek azonban nemcsak nevük, származásuk és szokásaikra nézve különböznek egymástól, hanem különböznek különösen a miveltégi fokra nézve, s ez fontos, sőt mondhatnók szerencsés körülmény reánk nézve.

Nyugaton a miveltég már is magas polczán álló német nemzet szomszédunk, ezentúl a francia, a belga s az angol mind a világ valamennyi népe között a miveltégben első tündöklő csillagok.

E népektől kapjuk tudományos előhaladásunkra minden segédzert; e népeket utánozva, haladunk már most is a tudomány különböző pályáin előre, s e népek tudományossága fő czél, mely után törekedünk soha sem leend szegény.

A nyugati népek azonban épen tudományos

képzettségüknel fogva gazdasági viszonyaikban is a miveltég magasabb fokán állanak; mint mi magyarok. A nemzet összes élete egy szerves egészet képez; a virulás, az egészség, a jólét, az élet egyik részében áthat a szerves egész minden egyes részére ép úgy mint a betegség, a kór, a hátramaradás.

A tudományos készültég a németek, francziák, angolok és belgáknál a gazdasági életet teljesen átídomította; a mező gazdaság virágzik, az ipar pedig oly nagy terjedelmű, hogy az egész világ ugyszólván e népek iparából él, e népek ipartermékeit veszi.

Mi is iparezikkeinket nagyobb részét e népeknél szereztük, s így kilátásunk alig vagyunk, hogy e szomszédainkhoz, különösen pedig közvetlen határpontunkhoz, a németekhez, vihessük valamikor iparterméneinket. Már pedig, ha iparunkat virágzóvá akarjuk tenni, gondoskodnunk kell természetéről, hol iparezikkeinket értékesíteni lehessen; gondoskodnunk kell piacáról, hová ezikkeinket kellé mennyiségben és pedig biztosan kivihessük.

E piac egyedül keleten lehet. Keleti szomszédaink: az orosz, az oláh, a szerb, a török sőt részben a görögök iparezikkeiben ránk szorulhatnak.

Igaz, nálunk az ipar nem nagy még, még nem díszkedhetünk virágzó, vagy éppen szilárd, minden gát nélkül tovább fejlődhető ipartermeléssel; de keleti szomszédaink ép oly vagy tán csak kevéssel jobb viszonyban állanak e részben hozzánk, mint mi a németek, francziák s angolokhoz.

Keleti szomszédaink az iparról még nem gondoskodnak, ott a legstízségesebb iparezikkeiben nagy a hiány, ott még egyes iparosok faluról falura járnak, mint nálunk a drótos tótok, kinalva munkájukat illetőleg iparezikkeiket. Igaz, a népek többnyire oly alacsony miveltégi fokon állanak, hogy magát az iparezikk stízségletet sem ismerik, de ez nem baj, a civilizáció majd ide is kiterjed, és a kényelem, a kényelmes élet magával hozza a számtalan stízségletet; s e kereskedők a civilizáció ezen pionnerjei számtalan eszköz fölött rendelkeznek, mely eszközöknek segítségével az ipar ezikke megkedveltetését lehtességé tehetik.

De fájdalom! itt is mint annyi más foglalkozásnál igen nagy közönyösség létezik Magyarországon.

Nem akarjuk mi itt félreismerni azon nagy hiányt, mi a keleti kereskedést igen is lankasztja, vagy inkább a mely a kereskedést kellően nem gyámolítja s mely törvényhozásonkban létezik.

Elsímerjük, hogy a consularis ügy igen rozsló van szerveve épen keleten, hogy többnyire a kereskedelem, a hazai törvényekben és hazai viszonyainkban majdnem egészen járatlan egyének nevezetnek ki consuloznak; hogy a törvénykezés e consulo erélytelensége miatt a kereskedőre nézve igen hiányos, sőt káros hatású: — de másrészt lehetlen, ha kereskedésünk menését tekintjük, észre nem venni azon bizonyára könnyelmű közönyösséget, melylyel épen oly közel keleti piacot is az angol, francia s német ezikkekkal engedjük elhalmoztatni, s így e biztos piacról is ki hagyjuk magunkat szorítatni.

Nézzünk egy pár helyre a keleti piacon s lássuk, mire van ott stízség s mit tehetünk, mit mulasztottunk eddig is tenni.

Trapezuntban pl. igen nagy stízség van patkókra s vas szegekre. Vasiparunk amugyis csak e belföldi fogyasztásra levén nagyobb részét szorítva, itt egy kedvező alkalom piacunk kiterjesztésére. Trapezuntban 4 darab patkó ára (szögekkel együtt) lovak számára 10 piaster, tebat körülbelöl egy forint, öszvérek számára 8 piaster, vagyis 80 kr., szamarak számára 6 piaster vagy 60 krajczár; nagyobb mennyiségeknél természetes provisiót, illetőleg rabbatot engednek.

Miután ott a közlekedés majd mindig ez állatok által eszközöltetik, a patkók igen keresettek; de még egyéb tekintetnél fogva is igen figyelemre méltó e kereskedés; ugyanis egész Trapezuntban nincs egyetlen egy vasárús sem; ha valakinek láncra vagy egyéb vaseműre van stízsége, el kell küldení Konstantinápolyba, a Trapezuntban készített láncok egy röfnél nem hosszabbak, s ezeket is pár héttel előbb kell megrendelni.

Egy más, szintén igen jövedelmező üzlet-árgyat képeznek az u. n. pointes de Paris nevű szögek, melyek ládák beszozezésére használatnak; mily nagy lehet ezeknek kelete, könnyen elképzelhető, ha meggondoljuk, hány láda használatik évenként az árú szállításánál: azonkivül az asztalosok, az ácsok igen stízségelik e ezikkeket, s az egész tartomány Trapezuntból hozatja e pointes-szögeket.

E szögekre nézve jelenleg, a francia ipar bir előnyvel, a francia iparezikk vásároltatik, mert olcsóbb s jobbnak tartják egyéb nemzet ilyenemű ezikkeinél.

Külömben a szögek nagysága változik, leginkább kerestetik 15/15—11/20 számú; az előbbieknél 100 kilogram 40 frank, antimikiaknál 26 frank a vételár, egyébiránt Trapezuntban 1 oka 3 1/2—7 piaster vagyis 35—70 krba kerül.

De a vasipar még más tekintetben is hálás piacot találhat Trapezuntban, a vaspléh (Schwarz-

blech) igen kerestetik; 1 oka 3 1/2 piasterbe kerül s így egy mázsá (= 44 oka) 154 piasterbe. Angolország küld ugyan vaspléhet, de az angol vaspléh nem kedveltetik e helyitt, mert igen merev és érdes s ennél fogva nem oly hajlékony, mint az orosz és osztrák gyártmány.

A mi a vasipar illeti, igen kerestetik s kedveltek az évröl évre nagyobb kelendőségnek örvendő öntött vas kályhák, melyek most már legalább a közosztálynál az eddig divatos szénmedencézt az u. n. maugalt mindinkább kiszorítják a használatból.

Miután mint minden alacsony miveltégű népnel az tjjennan meghonosítandó ezikkeknél a lehtő olcsó kerestetik, ennél fogva drága kályhák nem vitetnek Trapezuntba. Az itt a kereskedésben előforduló kályhák részint egészen öntött vasból valók s a közép rész vaspléhből állítatik elő. Legolesőbbak a bostoni (amerikai); pedig a Duna nagyon közel hoz bennünket Trapezunthoz s mégsem magyar vagy osztrák termény a kályhák: 80 piaster-ért (körülbelöl 8 ezüst forint) már vehetni egy kályhát; egyébként árúk 80—300 piaster közt változik.

Más ezikk, mely egyáltalában keleten s így Trapezuntban is igen kerestetik: a stearin gyertya. E gyertyák fogyasztása évenként emelkedik s a bevitt árúk gyakran a keresletet sem fődözik. Egy éven át mindenesetre 1000 ládánál (a ládáját 30 csomaggal) többet fogyasztanak, sőt trapezunti kereskedők állítják, hogy 2000—3000 láda mindenesetre elkelne.

Itt is az olcsó ezikk talál hamarabb vevőre, s miután a pusztán papir szalaggal átkötött gyertya olcsóbb mint a papírba csomagolt, az előbbi nagy keresletben részesül. Hiába ily apróságokhoz kell gyakran a kereskedőnek alkalmazkodnia, különben elveszi vásárát. A gyertyák oka szerint adatnak el, s pedig egy oka 14—16 piasterbe kerül; s így egy 30 csomaggal ellátott láda 9 okát tevén 126—144 piaster.

Lyon és Belgium a főszállító, de hogy töltünk is lehetne szállítani, s pedig nagy előnyvel, stearin-gyertyát, tanusítja azon körülmény, hogy az előbb lefolyt évben Moszva is szállított nagy mennyiségben. Egyébiránt figyelmzetnünk kell különösen az újabb időben nagyobb elterjedésnek örvendő és olcsóbb pannonia gyertyákra, melyek tán itt keleten ép olcsóságunknál fogva gyorsan meghódítanak a piacot.

Egyébiránt Trapezuntba még következő árúkat lehetne szállítani: bört, üveges sört, bort, pálinkát s pedig a legroszabb minőségűt fel a legjobb minőségig, spiritust, konyhasót, papirt, soukát (e ezikk különben is hazánkából egész Alexandriáig is exportáltatik), sajtot, szőnyegeket s pokróczot, fegyvert stb.

Odessa a fekete tenger partján s Poroszország főikötője; de itt is nemcsak hogy kereskedésünk épugy, mint az egész osztrák kereskedés pang, hanem még évröl évre hanyatlak is.

Oroszországgal 1860-ban szerződést kötött az osztrák császári birodalom, consuloikat nevezett ki, s mindenkép igyekezett a birodalmi kereskedést gyámolítani; de a kereskedés nem emelkedett, mert azt akarjuk, hogy a sült galamb szánkba repüljön, bizony pedig fáradozni kell, s csak úgy élvezhetjük fáradozásunk gyümöléseit.

Aki a külfölddel kereskedésbe akar lépni, annak meg kell előbb a külföld izlésével ismerkedni, tudnia kell, mit akar, mit kíván külföldi vevője, különben nem boldogul; honnan tudhatja meg azonban a kereskedő azt, mire szorúl a külföld, milyen a külföld izlése? Nem tudhatja meg más-ként, csak ha maga megy a helyszínére.

Más nemzetek nagyon is jól tudják ezt, s felismerik annak stízsége voltát, utazókat küldenek ki s megvizsgáltatják a tartományt. Így ugyancsak jelen évben J. Forbes Watson következő című munkát adott ki: The textile Manufactures and the Costumes of the People of India. A munka 18 vastag kötetből áll és India népének szokásait, különösen izlését a kelmékre nézve, a kelméknek alakját, a mustrák, a szinek árnyalatait stb. pontosan leírja.

E munka ezélja, hogy az angol gyárnok gyártmányát az indiai nép kívánalma szerint akkép készítse, hogy kelendősége biztosítva legyen. Ha már az angolok, kik év századok óta uralkodnak Indiában, kereskedésük emelése tekintetéből ily eszközökre szorulnak, mit kellene a magyar iparosnak s kereskedőnek tennie, hogy még eddig meg nem hódított piacot szerezzon meg saját terményei számára!

Tájékozás végett ide igtatjuk egyébiránt Odessának ki- és bevitteli kereskedését 1866-ban:

gyógyszer	behozatal 5,886 pud
gyapotárúk	10,068 „
rövidárúk	2,023 „
festőfa	8,145 „
parafa	651 „
pléh	10,432 „
káv	43,529 „
festék	29,513 „
tömjén	7,839 „
különbféle anyag	12,118 „
olaj	90,758 „
gépek	907,119 rubel értékben

aranyműves árúk	behozatal	2 pud
ólom	89,340 „	
szeszese italok	2,846 „	
prémek	290 „	
bor	49,772 „	
porter és sör	348 „	
olajbogyó	23,793 „	
fűszer	19,559 „	
tisztított cukor	1,418 „	
dohány levelekben	36,521 „	
gyümölcs	187,153 „	
zsebóra	1,370 darab	
közén	4,719,674 pud	
beszózt hal	15,056 „	
sajt	4,520 „	
rizs	91,111 „	
thea	15,469 „	
vas rudakban s pléhben	816,368 „	
fa-bütor	4,504 „	
zongora s más hangszer	103 „	
agyag árúk	26,119 „	
üveg és üveg árúk	12,852 „	
koeci	234 darab	

kivittetett pedig:

búza	2,455,500 tschwert; liszt	116,000 tschwert
rozsa	144,000 „ lenmag	158,000 „
kukoricza	570,000 „ repcze	56,000 „
árpa	178,500 „ gypaju	336,000 „
zab	163,000 „ fagygu	437,000 „
borsó	5,000 „ kása	14,000 „

Egyébiránt Odessa nagy jelentősége különösen abban fekszik, hogy az átvitteli kereskedés Persia és a körülte fekvő tartományokba Odessában birja fő középpontját; tehát ide kellene terjeszkedni s Ázsia nagy tartományának kereskedését majdnem kizárólag batálnunkba lehetne keríteni.

A törvényhozás működése.

A birodalmi tanács nov. 21-ki LIV. ülésén harmadik olvasásban és nagy többséggel elfogadta a delegatortörvényt Reebbauernek azon tódlálékáya, hogy e törvény a már határozatba ment államalaptörvényekkel egyidejűleg nyeri el törvény erejét.

A nov. 22-iki LV. ülésén Skenenek a lajtániuni oszragok dohánytermesztésének előmozdítására tett javaslata kilenztagú bizottsághoz tétetett át. A stiriál és szalczburgi hübéri viszony megszüntetésére vonatkozó törvényjavaslat harmadik olvasásban elfogadtatott. Az elnök jelentette, hogy az új építkezések adómentességének kiterjesztésére vonatkozó törvény szentesítést nyert.

A november 27-iki LVI. ülésén Seinizs ügyfelei interpellálták a kereskedelmi egyezkedések ügyében Japanba küldött expeditiót illetőleg, megjegyezve, hogy azon erély által, melylyel egyéb államok az ilyféle kereskedelmi szerződések megkötésében eljárnak, e más államok Ausztria felett előnyt nyernek. Kérdést tesznek ezért, vajjon szándékozik-e a császári kormány mielőbb is minden erélylyel egy keletázsiai expeditiót létesíteni, melyet ő Felsőleg 1867 iki februar 27-ikén ujalog elrendelt? — Elnök interpellatiót a birodalmi kancellárhoz juttatni igéri. — A napirenden a nemzetgazdasági bizottságnak, a vasuti vonalok ügyében beérkezett folyamolóásokot illető előterjesztése és a kérvényi bizottságnak több előterjesztései, mely utóbbiak között jelentékenyebb azon előterjesztés melylyen folytán a birodalmi tanács elhatározta, a cultusminiszternél lépéseket tenni, hogy a tornázás a nép- és középtanodáknál kötelező tárgyal hozzássék be, mire a jelen volt oktatásügyi miniszter jelentette, hogy ez ügyben már a kormány tett is erélyes intézkedéseket, különös tekintettel levén ezen intézkedéseiben oly intézetekre, melyekből a tornázás tanítói kertilendnek ki. — A ház ezt örvendetes tudomásul veszi.

Legközelebbi ülés pénteken november 29-én van. A napirendre van kitüzve: jegyzőválasztás és a kérvénybizottságnak további előterjesztései.

Az egyezkedési bizottmányok november 25-iki ülésének tárgyat a kormány a vegyes bizottságok által kidolgozott 1867 diki december utolsójáig terjedő államadóssági kimutatás ügyében tett előterjesztés képezte. A bizottság megjegyzi, hogy a jelenlegi kormány-előterjesztésnek az előbbivel való összehasonlításában semmi lényeges változás nem tűnik ki. Ezért a bizottság az új előterjesztésnek teljes újból megvitatását határozta el. E vitások alkalmával legnagyobb részben, igen esékély módosítással elfogadtatott az előterjesztés, csak az 1. §. számjegyeinek átvizsgálására választatott egy háromtagu bizottság, melyre a javaslat új fogalmazása is rábízott.

Az uszortörvényi bizottság egyhangulag elhatározta a multévi uszora törvénynek eitörlesztését, és egy albizottságot küldött ki egy új uszortörvényjavaslat kidolgozására.

A kormány működése.

Szólunk a pénzügyminiszter hivatásáról az állami pénzforgalom sulyegyenének fenntartása körül. Magyarorszag azon kapcsolati viszonynál fogva, melyben létezik, s mely most szabatosan rendezve

lón, a közös költ kiút 50—60 m habár ennek rés katonaság itten mégis elvonatit

Ezen hiány kell pótoltatni, melyeknek a kö áldozatul.

A nemzeti hasson, bizony forgalom össze ség élénkül.

Azt sem ké tevékenységet gásokat a töke.

Minthogy zeti jólét emel ha a fokozott termelésében gyont folyvást elegendő forg

hogy a kormán gondjai közö galom eszköze

tevékenységne gyen az ország

Most meg mult idők ab tökeforgalom s többnyire a tokat egyedül

De az áll

tás gyarapodá kell előállni. államjövödelu

tásban emelü hogy a kellő ség nevezetes

De ezen l ség időnként stízségkép visszahatnak

Es itt áll nisztereknek

A keresi zeti productió rásait felkere tevékenységü segélyt nyujta

legalább ösz tainak elbe koznák. Teru tott tarlatát akaráo külföld

Ha nem módnuk vala figyelembe v igen erélyes nagy áldozat — nem mó

népei közt szettől meg foglalunk.

Ma már — nem a ha nyomadékos pek családá szellemi és

kenységében pótlásához.

S ebbe gét. Ezt ism összes embe a nemzetet, stírgősebbi

Es itt a legszebb

kenységéne telenek, ere

Épen keleti kere működését

zik az any

A kel ges tanulm döntő a ke ban lel le vagy amot

A ker köttetéseit igesuda, ha jesztés, csak az 1. §. számjegyeinek átvizsgálására választatott egy háromtagu bizottság, melyre a javaslat új fogalmazása is rábízott.

Az uszortörvényi bizottság egyhangulag elhatározta a multévi uszora törvénynek eitörlesztését, és egy albizottságot küldött ki egy új uszortörvényjavaslat kidolgozására.

Szólunk a pénzügyminiszter hivatásáról az állami pénzforgalom sulyegyenének fenntartása körül.

Magyarorszag azon kapcsolati viszonynál fogva, melyben létezik, s mely most szabatosan rendezve

Az uszortörvényi bizottság egyhangulag elhatározta a multévi uszora törvénynek eitörlesztését, és egy albizottságot küldött ki egy új uszortörvényjavaslat kidolgozására.

Szólunk a pénzügyminiszter hivatásáról az állami pénzforgalom sulyegyenének fenntartása körül.

Magyarorszag azon kapcsolati viszonynál fogva, melyben létezik, s mely most szabatosan rendezve

Az uszortörvényi bizottság egyhangulag elhatározta a multévi uszora törvénynek eitörlesztését, és egy albizottságot küldött ki egy új uszortörvényjavaslat kidolgozására.

Szólunk a pénzügyminiszter hivatásáról az állami pénzforgalom sulyegyenének fenntartása körül.

Magyarorszag azon kapcsolati viszonynál fogva, melyben létezik, s mely most szabatosan rendezve

Pest

Az erdélyi régi s telének hordozó...

Azonban minnek ismétlem mind azt, a mi...

Őnök felismerék hazai irodalmunk hiányait...

Ezért én azt mondom: önök.

Eddigi fellépésükből alkalmunk volt meggyőzödni...

Már pedig ilyen körülmények közt önöknek...

Lám a külföldön — úgyszólván — minden...

Ez és csakugyan önök megteszik kötelességüket...

Ime ez az első testület...

Első teki intézmény...

Nincs em nek ne volt...

Ezen az állam népe...

A püspök voltak az eg...

És csak így jutalmat...

A világi gébe vonva.

uralkodik, melynek veszedelméből Napoleon úgy akar kiszabadulni...

zönség elé, mely az egyházunk elleni hamis ráfogások és elfogult előzetesek...

Belgrádból írják nov. 26. A hadszerelések néhány nap óta komoly jellemet öltenek...

New-York-ból írják nov. 25. A majoritás az igazságügyi bizottságnak előterjesztést adott...

VEGYES.

Király ő felsége bir szerint holnap tér vissza Gödöllőről, és holnapután utaz Bécsbe vissza.

Jó kis történet van elmondva a Daily Newsban azon furcsa helyzetről, melybe a francia köztisztviselő miniszter nem rég saját tankönyve által jutott...

Előfizetési felhívás Weininger Xr. F. Katholicismus, Protestantismus, és Hiteltenség című művére.

Hogy irodalmunk meg van mételeyezve, s hogy mennyi veszt hord ez méhében az emberiség és társadalomra nézve...

Mi is ebbeli kötelemünknek véltünk eleget tenni, midőn oly művet böcsítettünk a t. magyar köz...

Megjelent: Ligouri szent Alfonz Szentség-látogatásai, kiadta Nogáll János apát, kanonok. Pest 1867.

A fordítás sikerült és népszerű; Ligouri keletes nyelve, mely bensősége teljesen utóéletet és visszaadott a kis könyvben.

Nyilt levelezés a hazai irodalom érdekében.

Tekintetes Szerkesztőség! Hogy azon levelemet, melyet önökhez néhány nap előtt hazai irodalmunk érdekében intézni...

Először azért, mert hazánk egyik legfontosabb bár jelenleg legelavultabb ügyéről, t. i. az irodalomról van itt szó.

És másodszor azért, mert a mit önöknek írtam, az nemesak egyéni nézetemnek kifejezése, hanem több elvárásunk legőszintűbb óhaja, kik szintén aggodalommal tekintenek hazai könyvirodalmunk jelen állására...

Ezen sivatagon jelenleg semmi nem mutatkozik, semmi pont nem tűnik fel, a melyen az ember szeme örömet megnyugodnék.

tavas s „erdő, bokor újra viritand“, reméljük, hogy itt is új élet fog fakadni — minden ponton.

Már pedig a lap „természeténél fogva a nap szellemévé levén, tartalmára nézve is csak ephemer becsesül bir, a folyóirat pedig nem rendszeresen átdolgozott s összhangzó gondolatösszegeket, hanem csak töredékes, mozaikféle nézeteket nyújt, s ezt is kanalonkénti adagokban.“

S ezért a napilapok, az időszakos sajtó — bár mily nagyszertű befolyással bírjon is a közműveltségre s ennélfogva bármennyire jogosult is — még sem képes egészen kimeríteni egy nép irodalmi életét, mert nem képes pótolni a könyv-irodalmat.

S ezért helyeslem önöknek azon állítását, mely szerint olyan irodalom, a mely csak lapokból és folyóiratokból áll, de e mellett majdnem egészen könyvtelenné kezd válni, minden joggal az egyoldalúság vádjával illethető.

Az egyoldalúság pedig — abnorm állapot, tehát bizonyos tekintetben — betegség.

Azonban „a szellemi élet fejlődési folyamában a betegség mindig rendkívüli állapot s a hol a nemzeti szellem alapjában még egészséges, ott az irodalom betegsége is inkább csak ideiglenes tünetény.“

S ép azért, mert hiszünk, hogy a magyar nemzet szelleme egészséges, reméljük, hogy irodalmunknak ezen jelzett kórállapotán segíteni lehet.

Lehet? sőt kell is. És ezen feladat megoldása éppen önöknek illetné.

Megmondom, mért. Mindenekelőtt azon egyszerű elvvel fogva, hogy „a ki A-t mond, mondjon B-t is.“

Önök megtették az elsőt, tegyék meg a másikat is.

A magyar ember szeret tanulni, szeret olvasni De milyen olvasmányt nyújt neki a könyv-irodalom? Legyünk őszinték.

Az Akadémia kiadványai majdnem kivétel nélkül valóban olyanok, melyeket a magyar ember megemészteni nem képes, — nehéz eledel, na gyobbrészét csakugyan nem kenyér, hanem kő.

A mi a lapokon, a „örpülő irodalom“ kívül az országban leginkább el van terjedve, az a — nap t r a k egynehány milliója.

De ezen nap t r a k nagyobbrészének tartalma — milyen?

Érdemes e azt olvasni? S ezeken kívül vajmi kevés az, a mit a hazai irodalom a népek nyújt.

És a miveltebb, felsőbb körök? Ezek sok könyvet fogyasztanak; az tagadhatatlan, csakhogy ezen könyvek nagyobbrészét nem magyarok.

Azonban minnek ismétlem mind azt, a mi önök hazai irodalmunk jelen állapotára vonatkozó cikkeikben ép oly helyesen, mint alaposan mondtak el?

A kit önök ékes tolla nem győzött meg arról, hogy ezen a téren is sok teendőnk van; annak és is hiában beszélnek.

Azért visszatérek azon főgondolatomhoz, mely éppen jelen leveleimnek egyedüli célját képezi. És ez a következő:

Őnök felismerék hazai irodalmunk hiányait, egyoldalúságát; kimutatták ennek okait, s kimondták, hogy ezen bajon segíteni kell.

Csak egyet nem mondtak, t. i. azt, hogy ki tegye ezt?

Ezért én azt mondom: önök.

Eddigi fellépésükből alkalmunk volt meggyőzödni, hogy önökhez egyrészt oly erők csatlakoztak, a melyekből alapos ismereteket, valódi szak tudományt megtagadni nem lehet, és másrészt oly tollak, a melyek — ha akarnak — képesek világosan, tehát népszerűen is írni.

Már pedig ilyen körülmények közt önöknek nemesak jogában, hanem kötelességükben is áll, hogy tetteikkel lépjenek fel, azaz legalább kísérletet tegyenek komolyabb, hasznosabb ismeretek meghonosítására; szóval oly valami vállalat megindítására, mely korszerű tudományos tartalommal bírva, másrészt alakjára nézve is reánk nézve könyvea hozzáférhető legyen.

Lám a külföldön — úgyszólván — minden perczben indítottak meg holmi „népszerű könyvtárak“ — „Ismeretterjesztő gyűjtemények“ — „Nép kosmosok“ stb. melyek azután milliányi csatornákon keresztül szívrogtatják a valódi tudományt a nép milliói közé.

Tegyék ezt önök is. És ha csakugyan önök megteszik kötelességüket s oly munkákat nyújtanak nekünk, melyek tartalomra nézve a mai tudomány és európai műveltség színvonalán állanak és emellett oly formával fognak bírni, mely reánk nézve könnyű és vonzó, — mi is megteszük kötelességünket s leghálásabb olvasók, előfizetők, terjesztők leszünk.

És ilyen körülmények közt a siker nem maradhat el, s az Isten áldása fogja kísérni műlködésüket, mint — eddig. *) P. A.

*) Jónakaratú felszólítását a legkomolyabb megfontolás és tanácskozás tárgyává fogjuk tenni. Addig is fogadják la társi kézzorításunkat. Szerk.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

Table with financial data: Pestí áru- és értéktözsde, Magyar értékpapírok árkelete, Bécsi börze, Részvénnyek, Államadósság, Sorsjegyek, and various exchange rates.

H I R D E T É S E K.

Megjelent az első magyar egyesületi könyvnyomdában és kapható EGGENBERGER NÁNDOR akadémiai könyvkereskedőnél:

Ó R A N G Y A L TANÍTÓ ÉS IMÁDSÁGOS KÖNYVECSKE GYERMEKEK SZÁMÁRA

MELYET A NEM-GYERMEKEK IS HASZNÁLHATNAK. JAIS EGYED UTÁN.

- Ára egy példánynak füzve ... — frt 50 kr.
" " " " vászonkötésben aranyvágással 1 " 20 "
" " " " fésűvágással — " 90 "
" " " " kemény papirkötéssel — " 70 "
" " " " bőrkötésben aranyvágással 1 " 60 "

Az árak oly olcsóra szabvák, hogy a 232 oldalra terjedő imádságos könyvet mindenki megzerezhesse.

Jelentés!

Alőírottak van szerencsége ezennel jelenteni, hogy a mélt. Gombos Bertalan úr által feltalált

„ERŐSÍTŐ ITAL“

bizományát a következő urak váltak el:

- Frey A. fia. Datta.
Weisz Simon. Szt.-Endre.
Spitzer Lipót, D.-Földvár.
Mészáros Miklós, Nádor utca. Pest.
Luzsa M. Kerepesi út. Pest.
Prohaszka Ig. Üllői út. Pest.
Gartner C. Bodzafa utca. Pest.
Hollósy Gyula Wurm utca. Pest.
Gerstinger G. kereskedő Józsefváros. Pest.
Horváth J. dohány tőzsé úri utca. Pest.
Lappert G. dohány tőzsé Gránátos utca. Pest.
Ruwald H. Dorottya utca. Pest.
Ezmannsörfer János és társa al-dunasor 6 sz. Pest.
Tisztelettel Fischer J. Pest, 2 szeczen utca 4. sz.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

TANÜGYI FÜZETEKRE.

Tisztelettel jelentem a t. ez. magyar tanári karoknak, hogy t.

igazgató urtól a „TANÜGYI FÜZETEK“ szerkesztését átvettem Ezuttal tudatom az eddigi t. ez. előzetesekkel, hogy a füzeteket, míg előfizetési idejük tart, rendszeren megküldöm, egyszersmind új előfizetést nyitok s pedig 5 füzetre 2 frttal, 2 füzetre 1 frttal.

Az eddig megjelent 4 füzet 1 frt 50 kr. beküldése után azonnal megküldötök.

PEST, 1867. szept. 29-én.

Dr. Császár Károly, k. r. áldozár. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba: Első magy. egyesületi könyvnyomda 3 korona-utoza, 18. sz. alá küldendők.